

PAPER DETAILS

TITLE: Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Güncel Olayların Kullanım Durumu

AUTHORS: Talip ÖZTÜRK,Kader VEZİROĞLU

PAGES: 180-193

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1286118>

International Journal of Karamanoglu Mehmetbey Educational Research

IJ

ULUSLARARASI

KARAMANOĞLU MEHMETBEY EĞİTİM ARA

Araştırma Makalesi

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Güncel Olayların K

Usage Status of Current Events in Social Studies Textbo

Talip Öztürk*¹

Kader Veziroğlu²

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Aralık, 2020

Cilt 2, Sayı 2

Sayfalar: 180-193

<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 11.09.2020

Kabul : 09.12.2020

DOI: 10.47770/ukmead.793737

Özet

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretiminde çeşitli yollar bulunma edileni güncel olayların sosyal bilgiler ders kitabında öğrenme alanına e araştırmada amaç, ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların araştırma yöntemlerinden, doküman incelemesi yöntemi kullanılan bu çalışm kitapları seçilmiştir. Araştırmada 2019-2020 eğitim-öğretim yılında kullanı Sosyal bilgiler ders kitaplarından oluşan bir seçki, veri kaynağı olarak kullanı hali hazırda MEB tarafından ders kitabı olarak kabul görüp kullanıldığından t güncel olaylar belirlenerek sınıflara, öğrenme alanlarına ve konulara gö belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, güncel olayların sınıf, öğrenme alanı v göstermiştir. Sınıf seviyesinin yükseldikçe güncel olay kullanımının arttığı alanlarında ise güncel olay kullanımına yer verilmemiştir. İncelenen ders kta en çok genel ağ haberi, en az da dergi haberinin kullanıldığı görülmüştü haberlerin kitabın kullanılacağı süreç boyunca güncelliklerini yitirmesi kitaplarında güncel olay kullanılacaksa bunların güncel olabilmesi için mevz kitapları güncellenerek daha sık aralıklarla basılmalı şeklinde önerilerde bulun

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler ders kitabı, güncel olaylar, doküman incele

Abstract

There are various ways in the teaching of current events in the Social Studies course. The most preferred of

GİRİŞ

Sosyal bilgiler eğitiminin temel amacı yaşadığı topluma uyumlu, etkin ve sorumlu vatandaş yetiştiren insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği (Yaylak, 2019: 1) olan Sosyal bilgilerin bireye; geçmiş, günümüz ve gelecek arası bağ kurabilme yeteneği k (Yaylak, 2019: 1) Diğer yandan gelişen teknolojinin eğitim ortamlarında kullanılmaya başlanmasıyla yeni bir öğretm Teknolojiye uyum sağlayan ve bunu kullanan öğretmenler, kendilerini geliştirerek çağa ayakla öğretmenlerin 21. yüzyılda sahip olması gereken çeşitli beceriler ortaya çıkmıştır (Yaylak, 2019: 1) alan Sosyal bilgiler eğitimi bu misyonu yerine getirebilmek için eleştirel düşünen, analiz yapabili çözebilen ve medya okuryazarı olan bireyler yetiştirmek durumundadır. Bu açıdan bakıldığında ve hayatı anlamalarına ve toplumda yerlerini almalarına olanak sağlar (Zayimoğlu Öztürk, 2018: 2)

Bireyi belirtilen niteliklerle donatabilmek için sosyal bilgiler öğretiminde problem çözme, proje eleştirel medya okuryazarlığı gibi pek çok farklı yöntem kullanılmaktadır. Bu noktadan hareket hem geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilen ve hem de eleştirel medya okuryazarlığı yetiştirme görevini yerine getirmek istiyorsa bunu sağlamanın yollarından biri de derslerde güncel

Farklı kaynaklarda farklı biçimlerde tanımlanan “güncel olay” kavramı, birey, toplum ve insanlık bireye göre farklılık gösteren yeni olaylar olarak tanımlanabilir (Taşkın ve Memişoğlu, 2019). (televizyon, internet, gazete, dergi vb.) ile topluma aktarılan güncel olayların, güncel olay olarak gerçekleşmiş olması gerekmez, medyada süreklilik arz eden olaylarda güncel olay olarak nitelen aracılığıyla topluma aktarılan “güncel olayların” derslerde kullanımı ile öğrenciye yaşadığı değişimler arasında bağ kurma fırsatı verilir. İçinde yaşadığı topluma duyarlı bireyler yetiştirme bilgiler eğitiminin güncel olayları da içermesi gerekmektedir (Gündoğan Bayır, 2016). Bununla birlikte ve öğretime dâhil edilmesi özelliklede geçmiş ve günümüzle ilgilenen sosyal bilgiler dersinde öğrenci algılayarak reaksiyon göstermelerine olanak sağlar.

Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde öğretimi üç farklı yaklaşımla gerçekleştirilebilir. Bunlardan ilk öğretilmesi şeklinde her ders gününde dersin ilk kısmında haber haritaları düzenleme, haber tartışma, bülten tahtası kullanma gibi etkinlikleri içermektedir. Güncel olayların ders kitabında öğretimi olan ikinci yaklaşım ise konu içeriğine bağlı olarak konuyu tamamlayıcı veya pekiştirici eklenmesiyle öğrenciye aktarılmasını içerir. Güncel olayların ders kitabında öğrenme alanı tem üçüncü yaklaşımda, konu güncel olay çerçevesinde şekillenir ve öğrenciye aktarımı sağlanır (Kiriş

Yukarıda ikinci yaklaşım olarak belirtilen ders kitabında kullanılan güncel olaylar, gerçek h becerisinin kazanılmasında, pekiştirici rol oynamaktadır. Ders kitapları öğretim programı öğrencilere kazandırılmasında en önemli materyallerdir. Öğrenciler ders kitabı ve metinler a etkileşimi sonuncunda çeşitli değerleri öğrenir (Mutlu ve Dinç, 2019). Bu yüzden güncel olayların kullanılması büyük önem taşımaktadır (Arın ve Deveci, 2008).

Güncel olayların derste öğretilmesine ilişkin literatürün büyük bir kısmı, bu konuların sınıfta nasıl önerilerden oluşmaktadır (Journell, 2010, 111). Bu konuda ülkemizde yapılan ilk çalışmalarda kitaplarında kimyasal kavramların öğretilmesiyle ilgili olarak güncel olay benzetmelerine yet örneklerin de kalite açısından yetersiz olduğunu ileri sürmektedir. Güncel olayların sosyal bilgiler çalışmaların (Haas ve Laughlin, 2000; Wilson ve diğerleri, 1999) yanında, güncel olayların sosyal alışkanlıkları üzerine etkilerini incelendiği çalışmalar da görülmektedir (Anderman ve Johnston, 1 ders kitaplarında kullanılması ile ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerilerden oluşur Yapılan bu çalışmalar neticesinde güncel konulardan faydalanılarak zenginleştirilen sosyal bilgilerin ilginin ve tutumun olumlu yönde değişmesine ve derslerin daha zevkli işlenmesine katkıda bulun

Yapılan çalışmalarda da belirtildiği üzere, güncel olay eksikliğine vurgu yapılarak güncel olay sayısının uygulamalarında arttırılması ihtiyacı ortadadır. Bu çalışma ile ortaokul beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarında kullanılan güncel olayların sınıf, öğrenme alanı ve konu bazında kullanım durumu incelenmiştir. Araştırmanın genel amacı kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yıllara göre sınıf ve kitap bazında güncel olaylara yer verilmesi?
- 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?
- 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?
- 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?

YÖNTEM

Bu başlık altında aşağıda sırayla önce araştırma desenine ve sonrada veri kaynağı, verilerin toplanması ve işlemlerine yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Nitel araştırma deseninde tasarlanmış olan bu çalışmada amaca uygun olacak şekilde doküman benimsenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilimsel analizini kapsar. Doküman incelenmesi, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama yöntemidir (Şimşek, 2013).

Veri Kaynağı ve Verilerin Analizi

Bir çalışmada hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırılmalıdır. Eğitim alanında veri kaynağı olarak kullanılabilecek dokümanlar; ders kitapları, programlar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmi belgelerden oluşmaktadır (Kırtı, 1992).

Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaokul ve imam hatip ortaokulu öğrencilerine ücretsiz sağlanmış olan sosyal bilgiler ders kitapları oluşturmaktadır. Kitaplar 2019-2020 eğitim öğretim yılında kullanılan ders kitapları arasından seçilmiştir. Özellikle bu kitapların seçilmesi ise hitap ettiği yaş grubu ile ilişkilendirilmiştir. Bu yaş grubu öğrencilerde sosyal çevre ile etkileşimin yani öğrencinin yaşadığı yaş olarak düşünüldüğünden kitaplarda kullanılan güncel olayların öğrenci üzerindeki etkisi araştırılmaktadır.

Doküman incelenirken literatürde çok sık yer alan ölçütler kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Bu ölçütler erişim, özgünlük kontrolü, dokümanların anlaşılması, verilerin analizi ve kullanımıdır (Demir, 2019; Şimşek, 2013). Bu çalışma da dört temel ilke çerçevesinde yapılmıştır. Bu amaçla ilk olarak araştırılan kitaplar belirlenmiş ve temin edilmiştir. Daha sonra kitapların orijinallik kontrolü yapılmıştır. Belirlenmiş olan üç ders kitabı (5., 6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı) derinlemesine analiz edilmiştir. Güncel olaylar bulundukları kitap, öğrenme alanı, konu ve alıntılındıkları kaynak türüne göre sınıflandırma; Taşkın ve Memişoğlu (2019) tarafından yapılan sınıflandırmaya benzer şekilde haber (GH), dergi haberi (DH), genel ağ haberi (GA), Türkiye İstatistik Kurumu araştırma verileri (TKİRK) ve diğer kısıtlamalarla yapılmış ve elde edilen veriler tablolara dökülmüştür. Belirlenen güncel olayların kullanım durumuna ve güncelliğini koruduğuna dikkat edilerek sadece fotoğraf ile verilmiş olanlara yer verilmemiştir. Olmayan güncel olaylara çalışmada yer verilmemiştir.

Tablo 1.*Ders Kitaplarında Güncel Olayların Kullanım Sıklığı ve Kitapların Geçerlilik Süresi*

Sınıf	Kullanım Başlangıç Yılı	Geçerlilik Süresi	Güncel Olay Sayısı
5. sınıf	2018-2019	5 yıl	30 adet
6. sınıf	2019-2020	Belirtilmemiş	45 adet
7. sınıf	2019-2020	5 yıl	52 adet

Tablo 1’de beş, altı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların sınıf düzeyinin ölçütünde verilmiştir. Bu ölçüt üç sınıf baz alınarak kıyaslamaya tabi tutulduğunda en çok güncel olayın (f=30) beşinci sınıf ders kitabında yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca beşinci sınıf ders kitabı ise 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kullanılmaktadır. altıncı sınıf ders kitabı 2019-2020 eğitim öğretim yılında ders kitabı olarak kullanılması belirtilmemiştir.

Ders kitaplarında verilen güncel olaylar öğrenme alanı ve konu dağılımlarına göre haber kaynağına sınıflandırılmış ve analiz sonuçları Tablo 2, tablo 3 ve tablo 4’te verilmiştir. Sınıf dağılımı kitaplarında 5.sınıfta 30, 6.sınıfta 45 ve 7.sınıfta 52 güncel olay tespit edilmiştir. Öğrenme alanları incelendiğinde üç ders kitabında da rastgele bir güncel haber dağılımı tespit edilmiştir. Ayrıca bazı haberlere yer verilmediği görülmektedir.

İncelenen kitaplardaki güncel olaylar, haber kaynakları açısından kategorilendirilmiş, haber kaynağına hesaplanmış ve sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.*Güncel Olayların Kaynağına Göre Kullanım Sıklığı*

Güncel Olay Kaynak	f
Genel Ağ Haberi (GA)	88
Afişler (Af)	19
Türkiye İstatistik Kurumu Araştırma Verileri (TÜİK)	10
Gazete Haberi (GH)	9
Dergi Haberi (DH)	1
Toplam	127

Tablo 2’e göre, ders kitaplarında güncel olay kaynağı olarak en çok Genel Ağ Haberi (%69,3) (%0,8)’nin kullanıldığı dikkat çekmektedir.

5. Sınıf Ders Kitabı Analizi

Tablo 3.*Beşinci Sınıf Ders Kitabında Güncel Konuların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı*

Öğrenme Alanı	Konular	Haber Kaynağı
1. Birey ve Toplum	Haklar	GA
2. Kültür ve Miras	Uygarlıklar	GA
	Kültürümüz	GA
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Doğal Afetler	GH
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Güvenilir Bilgi	TÜİK
	Bilim İnsanları	GA
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Yeni Fikirler	GH
	Yeni Fikirler	GA

kampanyası düzenlendiğinden bahsedilmektedir. İkinci haberde ise ülkemizde mevsimlik işçi etmek zorunda kalan çocuklarının okul öncesi eğitiminden bahsedilmiştir. Bu haberle öğrencinin mülteci veya göçmen ayrımı yapılmaksızın herkese sunulması gerektiğinin kavranması amaçlanan olan mültecilik ve göçmenlik durumu süreklilik arz ettiğinden haberler eski olsalar da güncel konusu güncel olaylar Görsel 1 ve Görsel 2’de verilmiştir.

Sağlık Bakanlığı’ndan Misafir Çocuklara Aşı Kampanyası

Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF’in katkılarıyla T.C. Sağlık Bakanlığı, 5 yaş altı misafir (mülteci, göçmen vb.) çocuklar için bir aşı kampanyası başlattı. Aşı kampanyası kapsamında çocukların aşılanma durumlarının kontrol edilmesi ve eksik olan aşılarının yapılması planlanmaktadır. Aşılar, Sağlık Bakanlığı personeli tarafından ücretsiz olarak yapılacaktır. Bazı çocuklarda aşıların tekrarlanması gerek-

tiğinden aşı sonrasında verilen aşı kartı saklanmalıdır. İhtiyaç durumunda aşı kartıyla en yakın Kızılay sağlık merkezine gidilerek aşılarının devamı yaptırılabilir. Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan bu aşılar başta difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, menenjit, kızamık, sarılık olmak üzere çocukların çeşitli hastalıklardan korunmasını sağlamaktadır.

Genel Ağ’dan düzenlenerek alıntılanmıştır (19.06.2018).

Görsel 1: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Tarım İşçilerinin Çocuklarına Okul Öncesi Eğitim

Adana’da mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuklarına yönelik okul öncesi eğitim sınıfı kuruldu. Yüreğir Belediyesinden yapılan yazılı açıklamaya göre Doğankent Mahallesi’nde, tarım işçilerinin çocuklarına okul öncesi eğitim vermek üzere sınıf açıldı. Her gün 25 çocuğun kaldıkları yerlerden araçla alınarak sınıfa getirildiği, öğrencilerin çeşitli etkinliklere katıldığı belirtildi. Yüreğir Belediye Başkanı’nın bu konudaki görüşlerine kulak verelim: Çocukların zihinsel ve bedensel gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanması için bu yaşta verilen eğitimler çok önemli. Sabahtan akşama kadar tarlada çalıştıkları için mevsimlik tarım işçilerinin bir kısmı çocuklarıyla yeterince ilgilenemiyorlar. Bu nedenle mevsimlik işçilerimizin çocuklarını bulundukları yerlerden alıyoruz, hazırladığımız sınıflarda onlara okul öncesi eğitimi veriyoruz ve sağlık kontrollerini yapıyoruz. Onları mutlu görmek bizi de mutlu ediyor. Bu hizmetleri imkânlarımız elverdiği ölçüde devam ettireceğiz.

12 Mayıs 2016 tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Görsel 2: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

5. sınıf ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında doğal afetler ve yaşanan verildikten sonra ‘17 Ağustos 2014 Habertürk Gazetesi’ haberine yer verilmiştir (s.86). Bu ha sunulmuştur.

Bu güncel olayın kullanmasındaki amacın öğrencilerde doğal afetlerden biri olan depreme yönelik önlem anlamının önemini kavranmasına yardımcı olmak olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizin deprem kuşağında yer almasından dolayı bireylerin deprem gerçeğiyle ve duyarlılığı ile değerlendirilmektedir. Haber 1999 yılına ait olmasına rağmen, ele aldığı konunun deprem olgusunun güncelliğini kuruması bu haberin güncel olay olarak değerlendirilmesini gerekli kılmıştır.

Aynı kitapta “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında bilim insanları ile ilgili bilgilendirici tarihlî genel ağ haberine yer verilmiştir (s.108). Haber içeriği görsel 4’te sunulmuştur.

PROF. DR. AZİZ SANCAR

Prof. Dr. Aziz Sancar, 1946 yılında Mardin’in Savur ilçesinde çiftçilikle uğraşan orta gelirli bir ailenin yedinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Aziz Sancar, ilk ve orta öğrenimini Mardin’de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden birincilikle mezun oldu. TÜBİTAK bursuyla gittiği Amerika’da biyokimya eğitimi alan Sancar, ülkemize dönüp bir süre hekimlik yaptı. Ancak aklı hâlâ bilimsel çalışmalardaydı. Amerika’ya tekrar dönerek çeşitli üniversitelerde çalışmaya devam etti. Karşılaştığı tüm zorluklara rağmen sabır ve kararlılıkla mücadele etti. Onun için bilimde başarılı olmanın yolu çok çalışmak ve çok okumaktan geçiyordu. Hayatının önemli bir kısmını laboratuvarlarda geçirdi. Aziz Sancar’ın araştırma ve gözlem yapmayı çok seven, eleştiriye açık, planlı ve objektif bir kişiliği vardır. Sancar, başarılı bir bilim insanında üç temel özelliğin bulunması gerektiğini söylemiştir: Bilgiye dayalı yaratıcılık, sıkı çalışmak ve başarısızlık karşısında asla pes etmemek. Aziz Sancar, DNA onarım mekanizmaları konusunda yaptığı buluş sayesinde 2015 Nobel Kimya Ödülü’ne layık görüldü.

Genel Ağ’dan düzenlenerek alıntılanmıştır (12.02.2018).

Görsel 4: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-4

Bu güncel olayın kullanılmasındaki amacın ülkemizin yetiştirdiği bilim insanlarını tanıtmanın bireyler olabilmeye özgüveni kazandırmak olduğu da söylenebilir. Haber tarihine bakıldığında 2015 yılında ödüllendirilmiş olmasının etkilerinin devamlılığı olayın güncelliğini koruduğunu göstermektedir.

5. sınıf ders kitabının “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında halka hizmet veren kurumlar anlatıldığında belirtilmemiş genel ağdan alıntılanmış bir habere yer verilmiştir (s.158). Bu haberde kış aylarında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından bakımlarının üstlenildiğinden bahsedilmektedir. Bu haberin tekrarlandığından dolayı korumaktadır. Bu güncel olayın sunulma gerekçesinin, bireylerde sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesi olduğu düşünülmektedir. İlgili gör

Görsel 5: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-5

5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Topraklarımız	TÜİK
	Vergi	Af
	Nitelikli İş Gücü	GA
6. Etkin Vatandaşlık	Karar Alma Süreci	GA
	STK	GA
	Demokrasi	GA
	Haklarımız	GA
	Türk Kadını	GA
7. Küresel Bağlantılar	Dış Politika	GA
Toplam		

Tablo 4’te belirtilen 45 adet güncel haberden 32 tanesi GA, 1 tanesi DH, 11 tanesi Af ve 1 belirlenmiştir.

Çalışmanın üçüncü alt problemine yönelik yapılan analiz sonucunda, altıncı sınıf sosyal bilgiler de güncel olaydan 32’si GA, 1’i DH, 11’i Af ve 1’i de TUİK verisi olarak belirlenmiştir. Ayrıca “İnsanlar alanında güncel olay kullanımına yer verilmediği tespit edilmiştir.

Altıncı sınıf ders kitabında “Birey ve Toplum” öğrenme alanında dilimiz konusu öğrenciye aktarıldığı tarihi belirtilmemiş genel ağ haberleri olarak afişlere yer verilmiştir (s.20). Bu haberlerde günlük ve Türkçe dilinin içinde barındırdığı yabancı kelimelere dikkat çekilmiştir. Öğrencilerin anadillerine dikkat etmeleri ve dillerini korumaları farkındalığı oluşturmayı hedefleyen ilgili afiş haber T.C. sitesinden düzenlenerek kitaba eklenmiştir. Çok yeni bir afiş olmamasına rağmen dilin ya da içermesinden ve konunun güncel olmasından dolayı güncel olay olarak değerlendirilmiştir. İlgili afiş

Görsel 6: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Altıncı sınıf ders kitabında “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında bilim ve teknoloji kavramları

İnsansı Robotlar Öğretmenlik İçin Kodlanıyor

Türk yazılım mühendisleri, insansı robotu öğrencilere rehberlik edecek ve kodlama öğretecek bir öğretmen gibi programlamaya başladı.

İnsansı robot, öğrencilere rehberlik hizmeti vermesi için bir araştırma geliştirme projesi kapsamında programlanıyor. Programlama yazılımlarının ardından robot, duygudaşlık yeteneğini kullanarak çocukların sorunlarını, korkularını, duygu durumlarını, eğitimle ilgili düşüncelerini, yetenek ve ilgilerini yapay zekâ ile depolayacak. Robot, öğrencilerden topladığı verileri, özel yazılımı sayesinde işleyerek arka plandaki rehber öğretmene durumu rapor hâlinde sunabilecek.

Genel Ağ haberi 23/11/2017 (Düzenlenmiştir.)

4.15: İnsansı Robot

Görsel 7: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

Büyük Yapay Zekâ Devrini Neler Getirecek?

Yıllar içinde teknoloji hızlı bir gelişme gösterdi. Bu gelişmelerle yapay zekâ hayatımızın birçok alanına girdi. Çoğu insan yapay zekânın kullanım alanının sadece robotlardan ibaret olduğunu zannediyor. Bu nedenle insanlar evinde bir robot görmeden yapay zekânın her alanda etkili olduğu günlerin geleceğini düşünemiyor. Oysa yapay zekâ şu an bile hayatımızda. Beslenmeden barınmaya, sağlıktan tarıma, iletişimden ulaşımaya varıncaya kadar birçok yaşam alanında yapay zekâ kullanılıyor ve kullanım alanları hızla artıyor.

Genel Ağ haberi 28/11/2017 (Düzenlenmiştir.)

4.16

Görsel 8: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-3

Bu haberler öğrenciye bilim ve teknolojide gelinen aşamalar hakkında bilgi vermektedir. Öğrenciye bu haberler aracılığıyla bilim ve teknolojide dünyadaki gelişmelerin ne düzeyde olduğu görselleştirilerek anlatılmaktadır. Bu haberlerde kullanılan görseller yazar tarafından genel ağ haberlerinden seçilmiştir. Bu haberlerde kullanılan görseller yazar tarafından genel ağ haberlerinden seçilmiştir. Bu haberlerde kullanılan görseller yazar tarafından genel ağ haberlerinden seçilmiştir. Bu haberlerde kullanılan görseller yazar tarafından genel ağ haberlerinden seçilmiştir.

6. sınıf ders kitabında “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında ilgili konu anlatıldıktan sonra 01.11.2017 tarihinde yer verilmiştir (s.221). Haber ile kadına yönelik şiddete dikkat çekilmiş olup aynı zamanda kadına karşı şiddetle mücadelede kararlılıkla devam ettiği dile getirilmiştir. Bu güncel olaya yer verilmesindeki amacın kadına karşı şiddet insanlık suçu olduğu bilincinde bireyler yetiştirmek olduğu düşünülmektedir. İlgili görsel aşağıda sunulmuştur.

7. Sınıf Ders Kitabı Analizi

Tablo 5.

Yedinci Sınıf Ders Kitabında Güncel Olayların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	Konular	Haber Kaynağı
1. Birey ve Toplum	İletişim	GA
2. Kültür ve Miras	Tarih	GA
	Tarih	Af
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşam	GA
	İstatistik	TUİK
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	-	-
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi	GA
	Sosyal Hayat	GA
6. Etkin Vatandaşlık	Demokrasi	GA
	Anayasa	GA
	Daha Fazla Demokrasi	GH
	Daha Fazla Demokrasi	GA
7. Küresel Bağlantılar	Küresel Sorunlar	GA
Toplam		

Tablo 5'te belirtilmiş 52 adet güncel haberden 42 tanesi GA, 1 tanesi GH, 1 tanesi Af ve 8 belirlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü alt problemine yönelik yapılan analiz sonucunda, yedinci sınıf ders kitabında 42'si GA, 1'i GH, 8'i Af, 1'i de TUİK verisi olarak belirlenmiş ve 4. öğrenme alanında güncel olay tespit edilmiştir.

7.sınıf ders kitabında Türk Tarihine Yolculuk başlıklı "Kültür ve Miras" öğrenme alanında ilgili haber gazete haberine yer verilmiştir (s.36). Gazete kaynaklı olan bu haberle öğrencilerin kendi sağlanmış. Osmanlı Devletinin kurucusu olan Kayı Boyuna ait mezarlıkların tespiti ile ilgili Anadolu'daki yerleşim yerleri ile bağlantı kurulabileceği öğrenciye aktarılacak istenmiştir. Türk sürdürmeleri nedeniyle haber geçmişle ilgili gibi görünse de Türklerin yerleşim yerleri ile ilgili güncelliğini korumaktadır. İlgili örnek görsel 10'da sunulmuştur.

Görsel 10: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Ayrıca aynı öğrenme alanında (Kültür ve Miras) Tarih başlıklı konuda Osmanlı döneminde restorasyonunun TİKA tarafından yapıldığı haberine yer verilmiştir (s.42). Kültürel değerlerimizde restorasyonun yapılması, restorasyonu ile öğrencilere tarih ve kültürel değerlerle ilgili

Tarihi Köprü TİKA Eliyle Restore Edildi

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Balkanlar'daki en büyük restorasyon projelerinden Tarihi Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü Restorasyonu Projesi'ni başlattı. Bu proje ile Bosna Hersek'teki ortak kültürel miras koruma altına alınarak köprünün gelecek nesillere aktarılmasına imkân sağlandı.

Osmanlı tarihinin en önemli sadrazamlarından biri olarak kabul edilen Sokullu Mehmet Paşa adına Bosna Hersek'in doğusundaki Vişegrad (Vişegrad) şehrinde Mimar Sinan tarafından inşa edilen Drina Köprüsü, ülkedeki en önemli Osmanlı eserleri arasında yer alıyor. Drina Nehri üzerine 1571-1577 yıllarında inşa edilen ve "Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü" olarak da bilinen tarihi köprü, Mimar Sinan'ın Bosna Hersek'teki imzası olarak bugün de tüm ihtişamıyla dimdik ayakta duruyor. Osmanlı'nın en parlak döneminde üç padişaha sadrazamlık yapan Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan bu köprü, hem teknoloji tarihi hem de dünya kültür tarihi açısından büyük önem taşıyor. O dönem Bosna vilayeti ile başkent İstanbul arasındaki anayol üzerinde inşa edilen köprü, etrafındaki köy ve şehirlerin gelişmesinde de anahtar rol üstlenmişti. Tarihi köprü, gerek mimari ve gerekse heybetiyle görenleri adeta büyülüyor. UNESCO tarafından 2007 yılında Dünya Kültür Mirası Listesi'ne de alınan köprü, aynı zamanda dünya kültür mirası içinde yer alan 6 tarihi köprüden biri olarak biliniyor. Zaman içinde zarar gören Drina Köprüsü'nün, restorasyon çalışmaları 2016'da tamamlandı.

TİKA, tarihi mirasın korunması, gelecek kuşaklara aktarılması, etnik ve dini zenginliğin olduğu bölgede birlikte yaşama kültürüne destek olmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. TİKA, Osmanlı'nın 550 yıl hüküm sürdüğü Balkanlar'daki ecdat yadigarı eserlerin restorasyonuna ve bunların geleceğe taşınmasına büyük önem vermektedir. Bu kapsamda, Kosova'da Prizren Askeri Rüştiye Mektebi, Makedonya'da Sultan Murat Camisi, Romanya'da Mamut Yazıcı Camisi, Karadağ'da Ulçin Ali Paşa Hamamı, Bosna Hersek'te Karagözbey Medresesi, Macaristan'da Gül Baba Türbesi, Sırbistan'da Ram Kalesi başta olmak üzere 100'e yakın ecdat yadigarı eseri TİKA ayağa kaldırıyor.

www.tika.gov.tr (Düzenlenmiştir.)

Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü, Bosna Hersek

2.18

Görsel 11: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

Yedinci sınıf ders kitabında "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında İstatistik başlığı verilmiştir (s.107, s.110). TÜİK'in resmi internet sitesinden düzenlenerek ders kitabına eklenmesi hakkında bilgi verilmektedir. Nüfus artışındaki süreklilikten bahsedildiğinden ve bu artışın günü dolay güncel haber kaynağı olarak değerlendirilen bu veriler, öğrencide nüfus dinamikleri hakkında düşünülebilir. Buna bağlı olarak öğrenci nüfus artışının sebeplerini, artışın kaynaklarını bilgilendirilmiş olmaktadır. İlgili haber Görsel 12'de verilmiştir.

Tablo 3.1

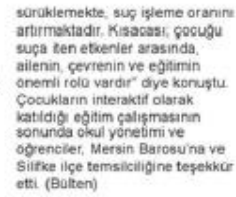
Yıllar	İstanbul'un Nüfusu
2010	13.255.685
2011	13.624.240
2012	13.854.740
2013	14.160.467
2014	14.377.018
2015	14.657.434
2016	14.804.116
2017	15.029.231

www.tuik.gov.tr

Tablo 3.2: Yıllara Göre Türkiye'nin Toplam Nüfusu

Yıllar	Toplam Nüfus
2000	64.729.501
2002	66.401.851
2004	68.010.215
2006	69.729.967
2008	71.517.100
2010	73.722.988
2012	75.627.384
2014	77.695.904
2016	79.814.871

www.tuik.gov.tr

- Beşinci sınıf ders kitabında 30, altıncı sınıf ders kitabında 45, yedinci sınıf ders kitabında

coğrafya ders kitaplarının güncel olay öğretimi açısından yeterli olmadığını düşündüklerini göstermektedir. Öğretmenler, artık geçerliliği yitirmiş güncel olmayan olayların bile ders kitaplarına dâhil edildiğini belirtmektedirler. Yakar (2015) tarafından yapılan araştırmada, ders kitaplarındaki güncel konu ve olayların seçiminin belirlendiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda, güncel olayların seçiminde titiz davranılması gerektiği belirtilmektedir. (2014) göre öğretmenler, sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Kitapların her yıl yenilenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Memişoğlu ve Güçin (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin güncel konuları sosyal bilgiler dersinin tamamlayıcısı olarak gördükleri, derste yer alan ders kitaplarının güncel konular açısından yetersiz olduğu belirtilmektedir. Yapılan bir başka çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir kısmı sosyal bilgiler ders kitaplarındaki güncel olayların yenilerini olacağını belirtmişlerdir. Güncel olayların ders kitabında kaç tane olursa yeterli olacağına ilişkin yapılan çalışmada incelenen kitaplarda, 5. sınıf ders kitabında 30, 6. sınıf ders kitabında 45, 7. sınıf ders kitabında 60 güncel olay tespit edilmiştir. Bu sayının yıllar geçtikçe artırılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bir diğer husus ise, güncel konuların sınıf düzeyi yükseldikçe daha çok verilmesidir. Taşkın ve Meriç (2017) göre, sosyal bilgiler ders kitaplarında, sınıf ve öğretim yılı bazında güncel olayların sayısında yıl bazında artış veya azalış meydana gelmediği belirtilmiştir. Buna karşın Demirkaya Gedik (2008) tarafından yapılan araştırmada ders kitaplarında yer almış olan güncel konuların miktarına bakıldığında, 4. sınıftan 6. sınıfa kadar sınıf düzeyi yükseldikçe güncel konuların miktarının arttığı görülmüştür. Yapılan çalışmanın bulguları literatürdeki bulgular ile bu açıdan örtüşmektedir.

Güncel konuların öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmenler çözüm önerisi olarak ders kitaplarının güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir (Memişoğlu ve Güçin, 2017). Demirkaya Gedik (2008), sosyal bilgiler ders kitaplarının basım yılı açısından son bir-iki yıl içerisinde meydana gelmiş güncel konuların seçildiğini, diğer konuların alakasından dolayı geçmişte yayınlanmış bazı haberlere de yer verildiğini rapor etmiştir. Bu çalışmada ders kitaplarındaki güncel olayların çok büyük oranda yeni haberler olması, kitabın güncelliği sağladığını göstermektedir.

Araştırmalar (Demirkaya Gedik, 2010), sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olayları çoğunlukla haber kaynakları, uluslararası sorunlar, insan hakları, vatandaşlık, bilim, teknoloji ve çevre sorunları gibi konularda yer aldığını göstermektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre ise, güncel olaylar hemen her öğretim yılındaki ders kitaplarının tamamına yayılmaya çalışılmıştır. Burada yapılması gereken ders konularını gerçek hayatla ilişkilendiren güncel olaylar bu görevi en başarılı bir şekilde yaptığından, hemen her konuda bir bağlantı verilmiştir.

Güncel olayların kaynakları ile ilgili olarak literatürdeki çalışmalar birbirinden farklı sonuçlar elde etmiştir. Bozkan (2016)'ın yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin güncel olayları en çok internet kaynaklarından aldığını, diğer kaynakların ise televizyon, gazete ve dergi gibi farklı araçlar olduğu ifade edilmiştir. Demirkaya Gedik (2008) tarafından yapılan araştırmada, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan güncel olayların haber kaynaklarından alındığı, çoğunlukla internetten faydalandığı, buna karşın 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında internet haberlerine yer verilmemesi belirtilmiştir. Burada dikkati çeken konulardan biri de, daha önce yapılan iki araştırmadaki haber kaynaklarının farklılaşması ile ilgilidir. Örneğin, Demirkaya Gedik (2008) basılı haber kaynakları ders kitaplarında daha fazla yer almakta iken, bu araştırmada daha çok internetten alındığı görülmüştür. Bu değişimin de oldukça normal olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin, sosyal bilgiler ders kitaplarındaki gazete, dergi ve internet haberlerinin, kaynağından kesiler, kupürler şeklinde ya da bilgisayar ekranında görünen internet sayfası görüntüsü şeklinde verilmesi, güncel olayların incelenen kitaplardaki güncel olaylarda ise, haber kupürlerinin oran olarak azaldığı dikkati çekmektedir.

Günümüz dünyasında neredeyse her alanda çok hızlı bir değişim gerçekleşmektedir. Bu hızlı değişim, toplumun ardından sürüklediğinden güncel olaylarda çok hızlı bir şekilde güncelliklerini yitirerek yerlerini yeni olaylara bırakmaktadırlar. Bundan dolayı ders kitaplarının da bu değişim hızına ayak uydurması elzem bir gerektir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların yer almasıyla ilgili belki de en temel sorun, kitabın güncelliğinin sağlanmasıdır. Bu sorunun çözümü için ders kitaplarının güncellenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H., Oğuz, R., Tatar, O. & Subaşı, Y. (2014). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının güncel görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49–65.
- Akdaş, H. B. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Akengin, H. & İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin ilişkin görüşlerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 1–20.
- Akkan, M. & Akhan, N. E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncel olayları değerlendirmeleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8 (21), 118 – 139.
- Anderman, E. M. & Johnston, J. (1994). *Motivational influences on adolescents' current events know* Annual Meeting of the Society for Research on Adolescence (San Diego, CA, Şubat 1994).
- Batti, Ö. (2016). *Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerin akademik başarı* gelişimine etkisi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
- Bekret D. (2019). *Kanıt temelli güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımına yön* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S. K. (1982). *Qualitative research for education: An introduction to theory and* Bacon.
- Bozkurt, S. (2017). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımına ilişkin* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.
- Çelikkaya, T. & Yakar, H. (2015). Sosyal bilgiler programında gazete, dergi ve internet haberlerinin 10(3), 251-270.
- Değirmenci, Y. & İlter, İ. (2017). An investigation into geography teachers' use of current events in *Journal of Educational Research*, 5(10), 1806-1817.
- Demir, Y. & Atasoy, E. (2018). 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının (2017) değerlendirilmesi. *Bu* *Fakültesi Dergisi*, 31(2), 753–780.
- Demirkaya Gedik, H. (2008). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konular. *Türkiye Sosyal Ara* 134.
- Demirkaya Gedik, H. (2010). Güncel olayların ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanımı ve *Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Deveci, H. & Arın, D. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısı etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170–185.
- Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretime ilişkin öğretmen görüşleri. *Bilimleri*, 7 (1), 417-451.
- Dinç, E. & Acun, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili olayların kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Der*
- Eryılmaz, Ö. & Köse, T. Ç. (2017). Sosyal bilgiler dersinde güncel olay kullanımının öğrenci duyarlılıklarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (62), 985-1000.

- Gürkan, B. (2009). *Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar: ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adana: Adana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Haas, M. E. & Laughlin, M. A. (2000). Teaching current events: Its status in social studies today. *Meeting of the American Education Research Association (New Orleans, LA, April 24-28, 2000)*.
- Journell, W. (2010). The influence of high-stakes testing on high school teachers' willingness to incorporate current events into the curriculum. *The High School Journal*, 93 (3), 111-125.
- Kabapınar, Y. & Baysal, N. (2004). Reflecting life itself to social studies teaching in primary schools: A teaching-learning sequence based on newspapers. *Educational Administration in Theory & Practice*, 12(1), 1-15.
- Kadıoğlu, A. K. (1996). *Bazı kimyasal kavramların öğretilmesinde güncel olaylardan yararlanma*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Trabzon.
- Kaltsounis, T. (1987). *Teaching social studies in the elementary school: The basics for citizenship*. (C. H. Hall, Ed.). New York: Macmillan.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (35.Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kiriş Avaroğulları, A. (2018). Güncel olaylar ve kamusal sorunlar. (Çev. Ed. F. Zayimoğlu Öztürk, Ed.). *Ortaokullarda sosyal bilgiler öğretimi içinde* (203-233). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- MEB. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Eğitim Yayınları.
- Memişoğlu, H. & Güçin, G. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre güncel konuların öğretiminde. *Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(4), 1274-1295.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed). Sage Publications.
- Mutlu, H. H. & Dinç, S. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabı'nda yer alan temalardaki metinlerin kurgusal yapıları. *Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Sağlam, H. İ., Bozkan, R. E. & Bozkan, E. (2016). The investigation of primary school teachers' opinions on current events, *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(3), 44-49.
- Smith, D. O. (1963). *Current events in the intermediate grades of a modern elementary school*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Fielding University Press.
- Taşkın, A. & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27, 599-610.
- Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgilerde ders kitapları. B. Tay ve A. Öcal (Ed.) *Özel öğretim yöntemleri* içinde. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ünlüer, G. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Wilson, E., Sunal, C., Haas, M. & Laughlin, M. (1999). Teachers' perspectives on incorporating current events into the curriculum. *Paper presented at the Annual Meeting of the National Council for the Social Studies, November 19-21, 1999*.
- Yaylak, E. (2019). *Öğretim teknolojileri bağlamında eğitimde sosyal medya araçlarının kullanımı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Sage Publications.